

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/114/2019
Identifikačné číslo spisu: 7717213936
Dátum vydania rozhodnutia: 18.02.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Emil Franciscy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7717213936.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Mgr. F. Q. bývajúcej v X., zastúpenej JUDr. Ivetou D., advokátkou so sídlom v Michalovciach, Námestie osloboditeľov č. 25 proti žalovanému Mgr. Q. Q. bývajúcemu v H., zastúpenému JUDr. Jurajom Z., advokátom so sídlom v X., Námestie J.. 10, o užívanie motorového vozidla, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. XXC/XX/XXXX., o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 14. D., sp. zn. XCo/XXX/XXX.8, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 25. júna XXXX, č. k. 1XC/XX/XXXX-XX určil, že žalobkyňa je odo dňa právoplatnosti a vykonateľnosti rozsudku oprávnená užívať motorové vozidlo značky Z.Č X. (ďalej len „sporné vozidlo“) a žalovaný je v uvedený deň povinný odovzdať ho žalobkyni v mieste jeho bydliska. V odôvodnení uviedol, že žalobkyňa a žalovaný sú manželia, ktorí sa rozvádajú; vzhľadom na ich vzájomné nezhody sa žalobkyňa odsťahovala zo spoločnej domácnosti. V ich bezpodielovom spoluvlastníctve manželov (ďalej len „BSM“) je medziiným sporné vozidlo, na užívaní ktorého sa strany nevedeli dohodnúť. Žalobkyňa sa preto domáhala vyriešenia tohto ich sporu žalobou podanou v zmysle § 146 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Dokazovaním bolo preukázané, že v technickom preukaze sporného vozidla je ako majiteľka uvedená žalobkyňa, v inom motorovom vozidle zn. Volkswagen Polo, ktoré je tiež predmetom ich BSM, je ako majiteľ vedený žalovaný. Žalovaný, ktorý má k dispozícii obe motorové vozidlá, žalobkyni bez podstatného dôvodu neumožňuje používanie ani jedného z nich. Súd prvej inštancie na tomto základe žalobe vyhovel.

2. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo XX. februára 2019, sp. zn.. napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny [§ 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. Konštatoval, že vykonané dokazovanie preukázalo, že žalovaný disponuje dvomi motorovými vozidlami, ktoré patria do BSM strán sporu a neumožňuje žalobkyni

užívanie ani jedného z nich. Žalovaný v odvolaní nedôvodne uplatnil dôvody v zmysle § 365 ods. 1 písm. a/, b/, d/ f/, h/ CSP. Odvoláciu námietku žalovaného, že súd prvej inštancie rozhodol „ultra petit“, považoval odvolací súd za neopodstatnenú, lebo výroková časť napadnutého rozsudku zahŕňovala aj povinnosť žalovaného na vydanie veci. V ďalšom odvolaní uviedol, že žaloba bola podaná v súlade s § 146 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Konštatoval, že právo na užívanie veci v BSM patrí každému z manželov, bez zreteľa na to, kto a v akej miere sa o nadobudnutie veci pričínil. V danom prípade sú súčasťou BSM (aj) dve motorové vozidlá slúžiace rovnakému účelu, v prípade užívania ktorých je možné ich paritné rozdelenie. Vzhľadom na to nič nebránilo tomu, aby v záujme vyriešenia sporu medzi manželmi bol za užívateľa jedného z nich určený len jeden z manželov. Podľa názoru odvolacieho súdu je rozumné, správne a tiež spravodlivé, aby riešenie danej konfliktnej situácie spočívalo v určení, že žalobkyňa je oprávnená užívať to (sporné) vozidlo, v ktorého dokladoch je zapísaná ako jeho prevádzkovateľka a majiteľka, a to bez ohľadu na skutočnosť, že sporné vozidlo patrí do BSM. Žalovaný má k dispozícii iné motorové vozidlo (zn. Volkswagen Polo), v užívaní ktorého mu žalobkyňa nebráni. Úprava a užívanie sporného vozidla medzi manželmi len na určitú časovo vymedzenú dobu (v tzv. striedavom režime) by bola opodstatnená len za situácie, že každý z nich by bol odkázaný na užívanie iba (práve len) sporného vozidla; to však v konaní nebolo tvrdené ani zistené. V danom prípade teda žiadne zákonné ani procesné prekážky nebránili tomu, aby bolo vyhovené opodstatnene podanej žalobe. Odvolací súd uzavrel, že rozhodnutie súdu prvej inštancie zodpovedá racione legis ustanovenia § 146 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovení § 420 písm. f/ CSP a tiež § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

3.1. Podľa jeho presvedčenia mu súdmi bolo znemožnené realizovať jeho procesné oprávnenia do tej miery, že došlo k zásahu do jeho práva sa spravodlivý proces tým, že súd prvej inštancie na pojednávaní 25. mája 2018 nerozhodol o zmene žaloby v zmysle návrhu žalobkyne a žalovaný bol pozbavený práva kvalifikovane sa vyjadriť k takej zmene. Zastával názor, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné, nemá náležitosti vyplývajúce z § 220 CSP a je tiež protirečivé a vnútorne rozporné, lebo výrokom určuje oprávnenie žalobkyne užívať sporné vozidlo, i keď v odôvodnení konštatuje rovnaké práva a povinnosti manželov k veci tvoriacej predmet ich BSM.

3.2. Podľa dovolateľa sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [konkrétne od judikátu R 42/1972 (Cpj. 86/1971)] tým, že sporné motorové vozidlo neprikázal do striedavého užívania obom stranám sporu, ale výlučne do užívania žalobkyne bez toho, aby zároveň určil, kedy ho môže užívať žalovaný. Také rozhodnutie nezodpovedá zákonu (§ 146 ods. 1, § 149 ods. 1 a § 150 Občianskeho zákonníka) a obmedzuje právo bezpodielového spoluvlastníka užívať vec v BSM. Pritom z § 146 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že v prípade sporov medzi manželmi musí súd rozhodnúť o právach a povinnostiach obidvoch manželov. Argumentácia odvolacieho súdu o tom, že je správne prikázať sporné vozidlo do užívania žalobkyne, lebo je v technickom preukaze uvedená ako jeho majiteľka a prevádzkovateľka, prehliada čisto evidenčný charakter tejto skutočnosti, ktorá je v danom prípade irelevantná - sporné vozidlo je napriek tomu predmetom BSM a každý z manželov má k nemu rovnaké (a plné) práva, obmedzené iba právami druhého manžela. Dodal, že motorové vozidlo zn. Volkswagen Polo je staré a už niekoľko rokov nepojazdné. Podľa jeho názoru mal odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť a žalobu zamietnuť.

3.3. Z týchto dôvodov žalovaný navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu zamietne.

4. Žalobkyňa vo svojom vyjadrení uviedla, že prípustnosť dovolania žalovaného nevyplýva v danom prípade ani z § 420 písm. f/ CSP, ani z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a napadnutý rozsudok spočíva na vecne správnych skutkových a právnych záverov. Navrhla neopodstatnene podané dovolanie zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 ods. 1 CSP [poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky; podobne, pokiaľ sa v ďalšom texte uvádza v zátvorke „ÚS“, ide o odkaz na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“)].

7. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť podaného dovolania z § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7.1. Najvyšší súd vo viacerých rozhodnutiach (1Cdo/64/2019, 2Cdo/301/2018, 3Cdo/258/2019, 4Cdo/75/2019, 7Cdo/121/2018, 8Cdo/175/2018) uviedol, že podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom, (avšak) z práva na spravodlivé súdne konanie nevyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán, ktoré nemajú význam pre rozhodnutie.

7.2. V ďalších rozhodnutiach podal najvyšší súd charakteristiku procesne nesprávneho procesného postupu súdu (R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017, 8Cdo/85/2018) tak, že sa ním rozumie faktická činnosť alebo nečinnosť súdu (procedúra prejednávania veci), ktorá predchádza vydaniu konečného rozhodnutia a účastníkovi konania (strane sporu) znemožňuje realizáciu jeho procesných oprávnení a marí mu možnosť jeho aktívnej účasti na konaní.

7.3. Výklad toho, kedy ide o nepreskúmateľnosť rozhodnutia a aké sú jej právne dôsledky z hľadiska § 420 písm. f/ CSP, podal najvyšší súd v rozhodnutiach, v ktorých odkázal na stanovisko najvyššieho súdu R 2/2016 (1Cdo/228/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/92/2018, 4Cdo/59/2017, 5Cdo/45/2018, 7Cdo/141/2017, 8Cdo/49/2017). Vysvetlil, že o vadu zmätočnosti relevantnú podľa tohto ustanovenia ide iba celkom výnimočne, napríklad vtedy, keď rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje žiadne odôvodnenie. Opakovane tiež zdôraznil, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu nemusí odpovedať na každú odvolaciu námietku; postačuje, ak odvolací súd reaguje na námietky podstatné pre rozhodnutie o odvolaní alebo nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvoinštančného rozhodnutia.

7.4. V danom prípade je z napadnutého rozhodnutia dostatočne zrejmá podstata určujúcich (kľúčových) dôvodov, so zreteľom na ktoré dospel aj odvolací súd k záveru o opodstatnenosti podanej žaloby. Odvolací súd jasne uviedol dôvody, so zreteľom na ktoré považoval za správny záver súdu prvej inštancie, že v skutkovom rámci zistenom na podklade dokazovania, ktoré vykonal súd prvej inštancie, boli dané dôvody, so zreteľom na ktoré sporné vozidlo nemuselo byť prikázané do striedavého užívania obom manželom, ale mohlo byť prijaté rozhodnutie o tom, že jeho užívateľkou bude výlučne žalobkyňa. Podľa názoru dovolacieho súdu je celkom nedôvodná námietka žalovaného, že rozhodnutie odvolacieho súdu nemá zákonom stanovené náležitosti, je nepreskúmateľné alebo protirečivé. Z jeho rozsudku je zrejmé, že všeobecné konštatovania odvolacieho súdu (o právach a povinnostiach manželov k ich spoločnej veci), ktoré uviedol v odôvodnení len ako úvod k bližšiemu vysvetleniu problematiky BSM a rozhodovania súdu v zmysle § 146 ods. 1 Občianskeho zákonníka, sa nedostali do žiadneho rozporu s výrokovou časťou tohto rozsudku ani s meritórnymi závermi odvolacieho súdu o opodstatnenosti žaloby.

7.5. Žalovaný nedôvodne tvrdí, že súd prvej inštancie na pojednávaní 25. mája 2018 nerozhodol o zmene žaloby v zmysle návrhu žalobkyne. Zo zápisnice z tohto pojednávania (č. l. 30 spisu) je zrejmé, že súd prvej inštancie za prítomnosti strán sporu a ich právnych zástupcov uznesením pripustil žalobkyňou navrhnutú zmenu (doplnenie) petitu jej žaloby. Neobstojí ani dovolacia námietka, že žalovaný bol pozbavený práva kvalifikovane sa vyjadriť k takej zmene - v závere uvedenej zápisnice je zaprotokolovaná tzv. záverečná reč žalovaného prednesená jeho právnym zástupcom a obsahujúca aj kvalifikované vyjadrenie k tejto zmene žaloby.

7.6. Pre úplnosť treba dodať, že najvyšší súd konštantne zastáva názor, podľa ktorého prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nezakladá nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (R

24/2017, 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018). Vadu konania v zmysle tohto ustanovenia nezakladá ani nedostatočné zistenie skutkového (skutočného) stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Námitka žalovaného, podľa ktorej súdy nezohľadnili skutkovú okolnosť, že vozidlo zn. Volkswagen Polo je staré a niekoľko rokov nepojazdné, je z tohto hľadiska irelevantná.

7.7. Aj podľa názoru ústavného súdu prípadná nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu, neúplne zistený skutkový stav a nesprávne právne posúdenie veci nezakladajú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (I. ÚS 61/2019).

7.8. Z uvedených dôvodov dovolací súd uzatvára, že žalovaný neopodstatnene namieta existenciu procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

8. Podľa názoru žalovaného je jeho dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

8.1. Obsah pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ vysvetlil najvyšší súd v judikáte R 71/2018. Konštatoval tiež, že ak je prípustnosť dovolania vyvodzovaná z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je na dovolateľovi, aby ním tvrdený odklon doložil bližšou konkretizáciou rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré napĺňa pojem ustálená prax odvolacieho súdu (R 83/2018, 1Cdo/206/2016, 2Cdo/203/2016, 3Cdo/27/2017, 4Cdo/95/2017, 6Cdo/27/2017, 6Cdo/35/2017, 7Cdo/7/2018). Sama kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorej otázky, významovo nezodpovedá § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Najvyšší súd nemôže posudzovať všetky procesnoprávne a hmotnoprávne otázky, ktoré pred ním skúmali a riešili prvoinštančný a odvolací súd (2Cdo/167/2017, 3Cdo/235/2016, 5Cdo/13/2018, 7Cdo/114/2018, 8Cdo/78/2017). Nie je ani oprávnený z vlastnej iniciatívy vyhľadávať všetky rozhodnutia odvolacieho súdu, týkajúce sa danej problematiky a následne posudzovať, či sa odvolací súd odklonil od názorov v nich vyjadrených; inak by totiž uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum, priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a odvolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) účelu ustanovenia § 421 ods. 1 CSP (pozri Števec M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK 2016, str. 1382 a tiež 3Cdo/28/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/50/2017, 8Cdo/78/2017). Tieto právne náhľady najvyššieho súdu považuje ústavný súd za „ústavne udržateľné“ (I. ÚS 296/2019).

8.2. Dovolateľ ním tvrdený „odklon“ vyvodzoval z právnych záverov vyjadrených v rozbere a zhodnotení rozhodovacej činnosti súdov k výkladu zákonných ustanovení o BSM (Cpj. 86/1971, resp. R 42/1972). V zmysle judikátu R 71/2018 tento rozbor, ktorý je v súčasnosti dostupný napríklad aj na internetovom portáli www.najpravo.sk, tvorí súčasť „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“. So zreteľom na dovolaciu argumentáciu žalovaného sa najvyšší súd zaoberal bližšie závermi vyjadrenými v tomto rozbere vo vzťahu k § 146 Občianskeho zákonníka, osobitne k žalovaným namietanej zásade tzv. striedavého režimu užívania spoločnej veci manželmi. Dovolací súd konštatuje, že toto ustanovenie je v rozbere spomenuté len v súvislosti s právnym záverom o tom, že: a/ „ak medzi manželmi dôjde k nehode o právach a povinnostiach vyplývajúcich z BSM, rozhodne súd podľa § 146 Občianskeho zákonníka na návrh niektorého z nich. Právo domáhať sa ochrany podľa tohto ustanovenia má každý z manželov nielen v prípade, keď došlo k nehode v rámci spoločného užívania veci, ale tiež v prípade, keď jeden bráni druhému v užívaní spoločnej veci“; a že b/ „ustanovenia § 146 a § 148 ods. 2 Občianskeho zákonníka nevyklúčujú, aby bolo vydané predbežné opatrenie v prípade, že jeden z manželov podá návrh na jeho vydanie preto, lebo sa cíti byť obmedzovaný vo svojich právach ohľadom veci v BSM. Vždy treba uvážiť, o akú vec ide a či jej neužívaním nevznikne neprimeraná ujma účastníkom konania, prípadne či vec tým, že nie je užívaná, nestráca svoju ekonomickú hodnotu“. Striedavé užívanie spoločnej veci sa - ako kľúčová zásada riešenia konfliktných situácií na podklade žaloby podanej niektorým z bezpodielových spoluvlastníkov v zmysle § 146 Občianskeho zákonníka - v rozbere R 42/1972 neuvádza.

8.3. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že dovolateľ neopodstatnene namieta, že odvolací súd sa svojimi právnymi závermi odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe prezentovanej v danom prípade rozborom a zhodnotením rozhodovacej činnosti súdov k výkladu stanovienam o BSM (R 42/1972).

9. Nad rámec obsahu predchádzajúcich bodov dovolací súd pripomína, že rozhodnutie súdu, ktorým sa nezhody medzi bezpodielovými spoluvlastníkmi riešia žalobou podanou v zmysle § 146 ods. 1 Občianskeho zákonníka, platí len za nezmenených podmienok (clausula rebus sic stantibus). V dôsledku toho takéto rozhodnutie možno na návrh niektorej procesnej strany kedykoľvek v budúcnosti zmeniť, ak sa zmenili pomery (okolnosti), za ktorých sa pôvodne rozhodovalo. Dovolací súd na to poukazuje vzhľadom na námietku žalovaného, že žaloba bola v danom prípade podaná predčasne, v situácii už prebiehajúceho konania o rozvod jeho manželstva so žalobkyňou a ešte pred zánikom ich BSM.

10. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalovaného nevyplýva z § 420 CSP, ale ani z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Vzhľadom na to odmietol jeho dovolanie podľa § 447 písm. c/ CSP (v časti namietajúcej vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP), a vo zvyšku podľa § 447 písm. f/ CSP.

11. Najvyšší súd rozhodnutie o trovách dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

12. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0 vo výroku o odmietnutí dovolania a 2 : 1 vo výroku o trovách dovolacieho konania.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.